

30 וריאציות של הרמה

ליאור תבורי

אנרניה, זיעה, אינטנסיביות, מימיקה, שיער, חוצפה, ביקורת, גוף, מחול, זמן, מסך, שוני, דוחק, יופי, סרעפת. ביקשתי מכל רקדן לחבר שיר מאותן המילים.

הנה אחד השירים:

דמך קזמן, קבודד את הקאב וְהיפי,

קלות חסר האונים בְזמן מבחיל את הסך־עֶפֶת וְכוּדע.

בְחילה, זְעה, סך־עֶפֶת.

קלות היפי

קלות חסר האונים בְזמן

חיברנו לכל מילה תנועה שהייתה יכולה להיות ארוכה ומתמשכת וגם קטועה או מהירה. בחרתי ממה שהרקדנים הציעו, ניסינו לנגלל את זה בחלל הפה, לראות איך זה מרגיש, איך הגוף מרגיש כשיוצא קול כשהוא אומר את המילים הללו – ונוצר לנו אוצר מילים. במפגשים הבאים יצרנו מהמילים הללו סולואים. לכל רקדן היה שיר עם הלקסיקון ואוצר מילים בנפרד. הפגשנו בין הטקסט לתנועה, ורצינו לראות מה יוצא. היה משגעשע ומסקרן. זה היה תהליך של קילוף שלנו מעצמנו, שלי מהם ו שלהם ממני. להכיר, לפגוש, לצחוק, לראות מה הרמת מסך עושה לנו בפעם הראשונה שפוגשים אותה.

אם כן, היה לנו לקסיקון וכמה סולואים. התחלנו להפעיל אחד את השני. רקדן אחד היה שר/מדבר את הטקסט של האחר, והשני היה רוקד ואחר כך החלפנו תפקידים. יצרנו יוניסונים וקטעים קבוצתיים. עדיין לא היה לנו מושג מה יהיה תפקידם ביצירה.

באחת החזרות רציתי להכניס את הניחוח והסטייל הקברטי. בכמה חזרות עבדנו עם שני רקדנים על תמונה מיוחדת בה רקדן שם את ראשו (את הסנטר) על האגן של הרקדנית שמופנה לקהל כשהיא כפופה, כלומר רואים את הראש שלו מחובר לזוג רגליים של אדם אחר. רציתי לנסות ליצור ראש מנותק מהגוף ורגליים שמדברות מילים אחרות ומקשות על הרקדן להציג את הכללים של "הרמת מסך". את התמונה הזאת הגשתי להרמת מסך. שיתפתי את הרקדנים מה אני צריך להגיש, לכתוב כדי להתקבל לפלטפורמה. לקחנו את החוקים והכללים, שיוחקו איתם ברמה התיאטרלית וצחקנו המון. לקחנו חוק והתחלנו לבדוק – למה לעואל מבקשים את זה מאיתנו? או איך יש חוק מסוים? איך מבצעים אותו בפועל? אלתרנו בתנועה ובטקסט ולאט לאט התגבש דואט שבו רקדן סביל ורקדן פעיל למעשה אומרים לנו Welcome להרמת מסך. הרמת מסך זה הדבר הנחשק ביותר בתבל. האדיר ביותר ליוצרי מחול. כולם רוצים להיות כאן. זה זהב, זה שווה. ידעתי שאני רוצה לשמור את הדבר הזה.

הבנתי שיש בסיס הסכמה מעניין מאוד לי ולרקדנים בהקשר לחוקים. בדקתי את החוקים תנועתית וניסיתי נללות מה נסתר שם. או למעשה, איך גיליתי שהיצירה המחולית הזו היא למעשה איך אני ניגש להגיש יצירה להרמת מסך.

30 וריאציות של הרמה מאת ליאורי תבור, צילום: גנדי טשלינסקי

Haramot by Lior Tavori, photo: Gennady Tashliknsky

כלומר הרקדנים הם ה"פועלים" שלי, בעזרתם אני מתרגם את הדמיון למציאות. הם מניעים לכל חזרה, ופועלים לפי הנחיות שהמוח שלי נותן. יש כאן כמו צבא המחשבות. התחלתי לקרוא להם צבא המחשבות והבנתי שצריך קול עליון, וויס אוובר (Voice overall)? שיקריא חלק מהחוקים ויראה איך הם פועלים, לפיכך האם הם מצליחים או נכשלים. האם הם מבקרים את החוקים הללו או עושים זאת באמונה ובלב שלם?

חזרתי לבסיס. רגע, יש לי הרמה ומסך. מה עושים?

חזרתי לדמיון. פעולת הרמת המסך. לפני השם עצמו אני חייב להשתמש במסכים. בדקתי איזה מסך ה"זול" ביותר כדי לבדוק את הטווח בין פסטיבל "הרמת מסך" למסך בארבעה שקלים שקניתי באיבי תוצרת סין. הרי הכול בעולם Made in China. הבאתי את המסך לחזרות ותליתי אותו, והוא שימש לעיתים לתפאורה, לעיתים עשינו איתו דר־שיח. פעלנו מאחוריו, לפניו ובתוכו. המון משחקי קומפוזיציה. הרבה פעמים נפל, נקרע, נחרב, נחבט. לא היה לנו אכפת. היה כיף להשתגעשע עם זה. ובכל בוקר – מסך חדש. כל בוקר הבאתי מסך חדש, מהניילון, ובדקתי מה ואיך אפשר לעבוד איתו: לעיתים מתחתי או תליתי אותו לאורך, לרוחב, על כל הבמה, קדימה, אחורה, הסתרנו אותו, חשפנו אותו, רקדנו עליו, השתמשנו בו כחבל למשחקים. בשלב מאוחר יותר של היצירה, החלטתי שאני הולך להציג חוקים שהרקדנים צריכים לעמוד בהם, צריכים לעמוד בדרישות. קול רם שהוקלט מראש בנפרד הקריא את החוקים, כמו מעין דמות אלוהים שמדברת אליהם, ובחרתי בכל פעם שיגיע "חוק" ביצירה, על הרקדנים לעבור דרך המשחק, דרך המסך שהיה על הבמה באותו הזמן. כאילו עוברים שלב במשחק מחשב. להתרוצץ ולהתכונן לקראת קבלת פנים: קבלת החוק הבא. אולי אפילו לפחד כשעובדים דרכו. דרך המסך. וכך היה.

פעולת הרמת מסך האמיתית היא פעולה של משפטים.

הרמת.

הרמות.

מה זו הרמה, למעשה?

הבנתי שבעולם המחול המערבי אנחנו מתייחסים להרמות כדבר טריוויאלי למדי. כל הזמן עושים הרמות. בן מרים בת. רקדן מרים רקדנית. זה הבייסיק של עבודת פרטרינג. לומדים את זה מגיל צעיר מאוד, אבל בכל זאת, מה זו הרמה??? העיסוק בהרמה גרם לי להתעסק ולחשוב על הסלנג הנפוץ בשנים האחרונות – הרמה. תרימי.

זה גם סלנג של קהילת הגיי, אבל לצד זה בהחלט יש בכך סלנג גם לקהל "רגיל". לא פעם שומעים מישהו אומר: "יאילה, תרימו!" בחתונות, אירועים.

מצאתי את עצמי יושב עם חברים ופתאום מישהו אומר, האזן שלי התחילה להקשיב. המחשבה והמודעות שלי למשמע המילה הזו השתנו מאוד. התחדדו מאוד. הוזמנתי להרמת כוסית, והיא הייתה הרמת כוסית כל כך, אבל כל כך צבועה. נאומים, חיבוקים, ליקוקים וכו', וכמובן שאחד בפה ואחד בלב. אז יש גם "הרמת" כוסית. וואלה, זו גם וריאציה של הרמה. אפשר להשתמש בה. וגם בסלנג. "תרימו, תרימי!". אז יש כבר שני סוגים של הרמות.

מכאן התחדדה או התקדמה המחשבה על כך שאני רוצה לחקור ביצירה הזו למעשה 50 וריאציות של הרמה.

למה 50?

א. כי זה אתגר

ב. כי לא ידעתי אם יש

ג. כי לא ידעתי אם אוכל להמציא

ד. האם מותר להמציא?

ה. רציתי להתייחס גם ל־50 גוונים של אפור, ולכן הבחירה של ההתייחסות מהעולם הזה.

יוצרים כותבים

איך זה מתקשר בכלל לאורחים שלא מגיעים מתל אביב? האם ליצירה הזו יש קיום מחוץ לגבולות הבודהה הטריטוריאלי שלנו? גרים בתל אביב - עושים שיעור בסטודיו נעים - ואז מופיעים בסזון דלל? האם יש חיים לבועה הזו מחוץ?

הייתי צריך לפתוח את המילון ולבדוק - מה זו הרמה למעשה? בצד הפיזי, גיבשנו מאות סוגים של הרמות, לכל אחת נתנו מספר. פשוט הרמה אחרי הרמה. כמו חיילים בצבא. קונרטי מאוד.

בצד המילולי, הרמת כוסית, הרמת חזה, הרמת עפעפיים, הרמת גבה, הרמת משקולות, הרמת יד ועוד ועוד. היו אלו כמה שבועות טובים בהם התעסקנו ובדקנו את משמעות ההדגמה של כל פעולה כזו, וניסינו לבדוק את המטען הפיזי החבו כל צירוף. שוב צחקנו. ניסינו לחבר בין הפעולה הפיזית לפעולה המילולית.

נחזור למסך: מה זה מסך?

מסך על במה הוא בד שכאשר הוא נפתח על הבמה, אנחנו כקהל מבינים או מכירים את המוסכמה שהמופע הקלטי מתחיל. ידעתי שאני חייב להשתמש בפעולת הרמת המסך. ממש להרים אותו. בסזון דלל זה לא פעולה פשוטה, בגלל עניינים טכניים. לכן יצרתי קשר עם ספק שתפר לי במיוחד מסך תיאטרון קלסי, שאוכל להרים ולהוריד אותו. לבצע את פעולת הרמת המסך.

ואז הייתה פרזנטציה, אחרי שהיה לנו כבר כ-15 דקות מהיצירה מוכן. בפרזנטציה ישבנו מול פאנל של אנשי רוח, יוצרים, כוריאוגרפים, אנשי במה ועוד. הצגנו המפגש שלי עם נאווה צוקרמן היה משמעותי מאוד. נאווה שאלה אותי: מה בוער בק? מה שורף לך? מה אתה רוצה מהרמת מסך? באותו הרגע לא ידעתי את התשובות לשאלות האלו, ואפילו חששתי מכך שאין לי את התשובות. אבל נאווה לא ויתרה, ובהמשך התחלתי לחדד את המחשבה ולענות על השאלות הללו. ולמה אני רוצה להתקבל כל כך חזק לפסטיבל הזה? אני רוצה שיראו אותי, אני רוצה לקבל הכרה, אני רוצה להיחשב. ועל זה היצירה הזו, על הרצון ועל התשוקה הזו.

30 וריאציות של הרמה מאת ליאורי תבור, צילום: ננדי טשלינסקי
Haramot by Lior Tavori, photo: Gennady Tashliknsky

בשלב הזה כבר הייתי צריך לעשות בחירות. הרגשתי שיצרתי דואט והמשמעות שלו היא להניד: בואו נחשוף את עצמנו, נרים את המסך, נהיה כמה שיותר נייטרלים, לא לבושים וננסה להיכנס לראש של ליאור לרגע, נפתח צוהר קטנצייק ודרכו נראה את הדמיון. הדואט הזה שרקדו שני רקדנים מנוסים מאוד ששוכבים על הבמה ונעים באיטיות אין-קץ בין שכבה לבין העלאת פלג הגוף העליון והתחתון תוך כדי הישענות על עצם הזנב, כאילו שטים בחלל, כמו מלאך שיוצא מתוך גופו הפיזי ועולה מעלה מעלה, מתרומם. הם עולים מעלה ומטה מספר פעמים, באיטיות ועדינות, בזמן שהם לובשים בגד תחתון וחזיה בצבע גוף, לנטרל שוב את המשמעות של הבגד שילבשו. הם כמו אדם וחווה. הם ה"בראשית". הבראשית של הרעיון, תחילת תהליך הנביטה האיטי כל כך. כאילו צריך להציג ואז כמו דף נייר שמכוצים אותו וזורקים לפח - נזרק את הרעיון האמנותי כאילו אומרים: חברים, התבלבלתם, זו לא היצירה הזו. אנחנו לא עושים פה תנועות איטיות ומתמשכות, לא. אנחנו צריכים למכור. לפתוח את היאור עבודה" ובואו - נכנס לפרויקט הזה.

בשלב כלשהו הבנתי שעליי לייצר "נאמבר". כמו נאמבר סיום. התוצר של כל התהליך הזה. הבנתי שהתוצר של הדבר הזה הוא די זול. עשינו, פעלנו לפי החוקים, הצגנו מוטיבים, דימויים, תהליך יצירה, מהלך החקירה שלנו. ומה יצא? אנחנו צריכים למכור. למכור את עצמנו. למכור כדי שתאהבו. כי אם לא תאהבו, לא תבואו להופעות. ואז מה? עשינו יצירה והיא הולכת לפח? אז כן, יש כאן את הממד שאנחנו צריכים (ולמעשה זה שאני צריך) שתאהבו אותנו (ותאהבו אותי).

החלטתי שהבגדים של החלק הזה צריכים להיות אדומים, כי זה צבע התשוקה והתאוה. כי זה חושני, כי זה "מוכר". בגזרות הקטנות ביותר ומינימליות, כדי שגוף הרקדן הבלוט, החזק והסקסי וגוף הרקדנית יהיה חשוף כמה שיותר, והתחלתי ליצור טריווים בנים שהפך לקווינטט עם כל הקאסט ובו אנחנו מנסים למכור את עצמנו. זהו תהליך שבו אנחנו מוכרים ועושים שואו. בודקים עם הקהל: את זה ראייתם? את הנפת הרגל? את השפנט? מספיק וירטואוזי לכך? זה מעניין? מתי תשתעמו ממני? אם אני אעשה משהו פרובוקטיבי, יותר תסתכלו עליי? אלו היו סוג השאלות שעסקנו בהם. לקראת הסוף עשינו תהליך של ריאליטי. ממש "הישרדות". הרקדנים שהיו יחד עד כה, התחילו להתחרות על מקום אחד אחרון ב"נבחרת", והופכים להיות חיות-אדם. מוכנים למכור את נפשם לשטן, רק להישאר עוד רגע אחד במרכז האור, רגע אחד נוסף שיבחרו אותם לקאסט, רגע אחד נוסף שיתקבלו. למעשה, זה האודישן הבלתי נגמר של האדם, ושל הרקדן בפרט. כל הזמן אנחנו עומדים באודישנים, לעיתים אפילו לא יודעים שזהו אודישן. רוצים למצוא חן, רוצים שיעריכו אותנו, רוצים להיות נאהבים.

היה זמן שבו בדקתי את ההקבלה בין יצירת מחול לטרנדיה. מתחתי גבולות וקווים מקבילים בין אדיפוס הגיבור הטרגי ובין אנטיגונה ואחרים לבין הרקדן או הכוריאוגרף. איפה מקביל? מה משיק? ומה מתנגד? מצאתי שיש הרבה דברים דומים ואתם בחרתי להעצים ביצירה. הטרנדיה דנה בשאלת יסוד של קיום אנושי: מה הם גבולות הסבל והייסורים שאדם יכול לעמוד? וכך, גם לעיתים הרקדן. איזה מסע הוא צריך לעבור. איזה מסע הכוריאוגרף צריך לעבור עד שיתקבל לפסטיבל הנחשק הזה.

סצנת הסיום בו הרקדנים מבקשים ש"ירימו להם". הערכה, אהבה, אהדה. והמסך, אלום ככל שיהיה למרות שהוא עדיין ומבד קטיפה רכה, חורץ להם את הדין ואת הזמן לחיות. כאילו המסך אומר: נותרו 20 שניות, תפציצו!!! עוד קצת וזה קורה... המסך כמו גילויטינה גומר את חייו של הרקדן, מחייה וממית, כמו את הנפש שלי.

ליאור תבורי, כוריאוגרף ויוצר עצמאי בשדה המחול והתיאטרון. בעל תואר ראשון באמנויות ותואר שני במחול במסלול כוריאוגרפיה מטעם האקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים, בהצטיינות. יצירותיו האחרונות וחוזר חלילה, *וילה בגינגל* לתיאטרון מחול ענבל, ו-30 *וריאציות של הרמה* ל"הרמת מסך". יצר ללהקות מחול בסין, בהן לבית האופרה גוואנזו, לימד באקדמיה למחול בבייג'ינג. יצירותיו הועלו באיטליה, ספרד, ארה"ב, ברזיל, מקסיקו, גיאורגיה, טאיוואן, סין ועוד.